

De huwelijksconjunctuur

In de jaren vijftig en zestig trouwde negentig procent van de bevolking. De kans dat het huwelijk door echtscheiding voortijdig uit elkaar viel was klein. Inmiddels heeft het huwelijk een ander karakter gekregen. Het is niet meer de hoeksteen van de samenleving maar een geschikte relatievorm voor personen die graag kinderen willen.

Vroeger was het vanzelfsprekend dat jongeren uit huis meteen gingen trouwen. Hiermee was het aangaan van een huwelijk misschien wel de belangrijkste beslissing die iemand kon nemen. Het betekende meestal het begin van een financieel onafhankelijk leven en het stichten van een gezin. Vooral voor jonge mannen kwam het huwelijk pas in zicht als zij een goede baan hadden gevonden, waardoor het mogelijk werd een gezin te onderhouden.

In de jaren vijftig en zestig waren er nog banen genoeg, zodat jongeren weinig problemen ondervonden om te gaan werken. Dit had een positief effect op de trouwlustigheid: in 1970 bereikte de kans van vrouwen op een eerste huwelijk een top van 95 procent. Ook trouwden jongeren steeds eerder: was de gemiddelde huwelijksleeftijd in 1950 voor vrouwen nog 26 jaar, twintig jaar later was het gezakt naar 23 jaar.

De economische opbloei en de voortdurende grote vraag naar arbeid hadden ook andere effecten. Huisvrouwen gingen buitenshuis werken, de emancipatie van de vrouw werd een sociaal thema. Vrouwen bleven langer onderwijs volgen en gingen daarna werken, waardoor ze financieel onafhankelijk werden van de man. Processen van individualisering en emancipatie leidden tot een grotere pluriformiteit in de levenslopen van jongeren. De populariteit van het huwelijk nam snel af. Rond 1985 was de kans dat vrouwen ooit zouden trouwen gezakt naar 75 procent. De leeftijd bij eerste huwelijk liep snel op aangezien jongeren eerst langer op school bleven, daarna ongehuwd gingen samenwonen en pas trouwden als zij zeker waren van de relatie.

Negatief beeld

Na het midden van de jaren tachtig trok de economie weer aan en het negatieve beeld van het huwelijk als een ouderwetse instelling verdween weer. Veel mensen die eerst een tijdje hadden samengewoond, bereikten de leeftijd dat ze kinderen wilden. Omdat binnen een huwelijk veel juridische zaken die betrekking hebben op kinderen goed zijn geregeld, trouwden veel paren. De kans op een eerste huwelijk steeg in deze periode, evenals het geboortecijfer.

De recessie in het begin van de jaren negentig ging gepaard met een nieuwe daling: zowel het trouwen als het krijgen van kinderen werd uitgesteld in afwachting van betere tijden. In de tweede helft van de jaren negentig brak een nieuwe periode van

hoogconjunctuur aan. Het huwelijkscijfer en geboortecijfer daalden niet verder.

Eigen carrière

In de jaren vijftig en zestig eindigde maar één op de tien huwelijken in een echtscheiding. De economische en sociale veranderingen vanaf vroege jaren zeventig die de eerste huwelijksluiting zo sterk beïnvloedden, werkten ook op de echtscheiding in. In 1971 werden de wettelijke mogelijkheden om te scheiden uitgebreid. Door de verbeteringen van sociale voorzieningen (zoals de bijstand) werd het mogelijk dat na de echtscheiding een moeder met haar kinderen een economisch zelfstandig leven kon leiden. Het stigma dat vroeger op echtscheiding rustte verdween bovendien. Het proces van individualisering leidde ertoe dat partners binnen een relatie steeds vaker voor een eigen carrière kozen.

Stabiliteit

Het aantal echtscheidingen bereikte een piek in 1985. Sindsdien blijft de echtscheidingskans min of meer stabiel en valt één op de vier huwelijken door echtscheiding uiteen. Deze stabiliteit hangt waarschijnlijk samen met de sterke stijging van het ongehuwd samenwonen. Deze relaties dragen vaak het karakter van een experiment. Klikt het niet tussen de partners dan valt de relatie uiteen, en er wordt pas getrouwd als de relatie duurzaam is gebleken en gedacht wordt aan gezinsuitbreiding.

De kinderwens is vaak een aanleiding om te trouwen. Het krijgen van kinderen heeft bovendien een gunstige uitwerking op de stabiliteit van een huwelijk. Zo ligt de scheidingskans onder kinderloze paren twee keer zo hoog als onder paren met kinderen.

Hertrouwkans

Tot het begin van de jaren zeventig was de echtscheidingskans laag. De periode die men gescheiden doorbracht, was bovendien kort. Voor mannen lag dit op vijf jaar tegen tien jaar voor vrouwen. De meeste mannen hertrouwden namelijk weer. In 1950 lag de hertrouwkans van mannen op 85 procent. Voor vrouwen was de kans tien procentpunten lager. Dat meer gescheiden vrouwen ongetrouwd bleven is toe te schrijven aan het feit dat zij meestal met de kinderen achterbleven, wat het aangaan van een nieuw huwelijk moeilijker maakte. Net als bij de eerste huwelijksluiting, daalde ook de hertrouwkans tussen

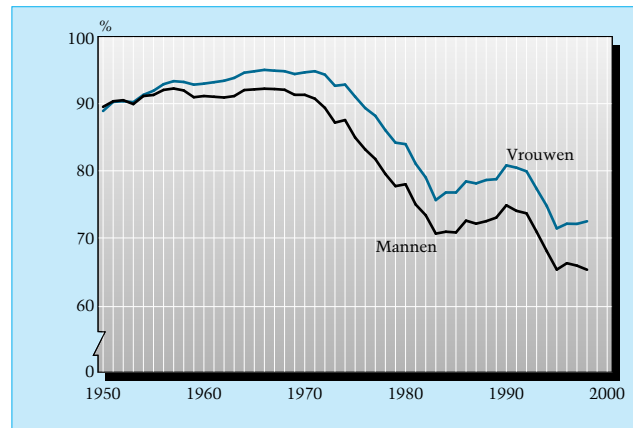
1970 en 1985 beduidend. In dat laatste jaar hertrouwde nog maar zestig procent van de gescheiden mannen. Hierna bleef de hertrouwkans min of meer stabiel.

De periode dat men gescheiden door het leven gaat is sterk gestegen. Voor gescheiden mannen bedraagt deze inmiddels 15 jaar, voor gescheiden vrouwen 25 jaar.

Buitenechtelijke geboorten

Sinds 1950 is er in Nederland op het terrein van relatievorming en -ontbinding veel veranderd. We leven nu in een moderne samenleving en de levensloop van jongeren ziet er inmiddels heel anders uit. Tussen de traditionele fasen van kind zijn en huwen zijn andere invullingen gekomen. Tijdelijk eerst alleen wonen of ongehuwd samenwonen is heel gebruikelijk geworden. Ook kinderen krijgen zonder te zijn gehuwd is inmiddels vrij normaal. Zo wordt tegenwoordig één op de vier eerste kinderen buiten het huwelijk geboren.

Kans op een eerste huwelijk

Betekent dit alles nu dat het huwelijk ouderwets is geworden en achterhaald? Nog steeds zullen twee van de drie personen ooit trouwen. Tevens verwachten bijna alle jongeren die nu samenwonen dat de relatie in een huwelijk omgezet zal worden. Jongeren van tegenwoordig stappen niet meer overhaast in een huwelijk. Zij wachten tot gebleken is dat de huidige relatie duurzaam is. Als de stap om te gaan trouwen eenmaal genomen is, dan willen ze meestal ook kinderen. Zo blijft minder dan tien procent van de huwelijken kinderloos. Het hebben van kinderen heeft een positief effect op de stabiliteit van het huwelijk. Mede hierdoor zullen mensen een groot deel van hun leven gehuwd zijn. De duur van het huwelijk ligt tegenwoordig op ruim dertig jaar.

Het huwelijk is dus zeker geen achterhaalde relatievorm. ◀

Andries de Jong en Arie de Graaf

Huwelijken ontbonden door echtscheiding

